BIBLIOGRAFIA DACIEI ROMANE (1949—1965)

Bibliografia de față reprezintă o continuare a celor întocmite de C. Daicoviciu—M. Macrea¹ pentru perioada anilor 1920—1935 și M. Macrea² pentru intervalul 1936—1948. Deceniile următoare ale istoriografiei despre problema care ne preocupă au fost incluse în diverse bibliografii, mai ample, ce cuprind și pasaje referitoare la Dacia romană³. Ne-am oprit asupra acestui subiect cu scopul de a completa și sistematiza trimiterile, pînă acum disparate, de a împărți materialul pe domenii mai restrînse, în conformitate cu actuala specializare a cercetării istorice. Clasificarea a fost întocmită astfel:

- I. Izvoare, lucrări generale, sinteze, enciclopedii, bibliografii,
- II. Istorie:
  - 1. viața economico-socială;
  - 2. viata politico-administrativă: a) generale;
    - b) autohtoni;

- 3. militară;
- 4. spirituală:
  - a) lingvistică;
  - b) artă;
  - c) religie;
  - d) medicină-învățămînt;
  - e) rit funerar.

III. Arheologie:

- 1. cercetări;
- 2. material:
  - a) ceramică
    - b) metale;
    - c) sticlă;
    - d) os;
    - e) piatră.
- IV. Epigrafic.
- V. Numismatică.
- VI. Recenzii, prezentări de carte, adnotări.

Clasificarea sus-menționată răspunde necesității impuse de specializarea strictă cerută de știința contemporană, fapt ce nu anulează deloc posibilitățile de

¹ C. Daicoviciu — M. Macrea, în AISC, II, 1936, p. 260—283.

² M. Macrea, în AISC, V, 1949, p. 353-413.

^{99;} IV/1969—1974, 1975, p. 141—151; V/1974—1979, 1980, p. 114—125; VI/1979—1984, 1985, p. 142—155; I. Fischer, în StCl, I—XVI, 1959—1973, passim (Bibliografia clasică românească); Al. Stefan — I. Fischer, în StCl, XVI—XXIII, 1974—1985, passim (Bibliografia clasică românească).

NOTE ȘI DISCUȚII

interferență între diferite domenii ale scrisului istoric, corespunzătoare problematicii perioadei studiate. Astfel, lectorul va regăsi unul și același articol în diverse secțiuni ale prezentei bibliografii⁴.

Lucrarea, realizată prin adunarea informațiilor pînă în 1985 — aproximativ 2800 de titluri — va fi prezentată pe intervale de timp mai restrînse, din lipsă de spațiu tipografic. În întocmirea ei am luat în considerare lucrările autorilor români, publicate atît în țară, cît și în străinătate⁵; nu au fost incluse studiile dactilografiate, articolele din reviste de popularizare, nici tezele de doctorat. O înfățișăm specialistilor în dorința de a ușura cercetările viitoare într-un fragment al istoriografiei românești care, datorită asiduității muncii depuse pînă acum, a devenit vast și bogat ilustrat. Instrument de lucru necesar oricărui cercetător dornic să se aplece cu seriozitate asupra studiului epocii romane în Dacia, perfectibil în timp, ea va reprezenta un punct de plecare util în elaborări viitoare pe această temă.

I. Izvoare, lucrări generale, sinteze, enciclopedii, bibliografii

- 1. Dinu Adamesteanu Grigore Florescu, Drobeta, EAA, III, 1960, p. 183—184.
- 2. D. Adamesteanu Emilia Dorutiu, Napoca, EAA, V, 1963, p. 331—332.
- 2. Gabriella Bordenache, Germisara, EAA, III, 1960, p. 849.
- 4. Constantin Daicoviciu. Pons Aluti, RE, 1952, + 21, 2, col. 2461—2462.
- 5. C. Daicoviciu, Pons Augusti, RE, 1952, + 21, 2 col. 2462.
- 6. C. Daicoviciu, Pons Vetus, RE, 1952, + 21, 2, col. 2482.
- 7. C. Daicoviciu, Porolissum, RE, 1953, + 22, 1, col. 265-270.
- 8. C. Daicoviciu, Potaissa, RE, 1953, + 22, 1, col. 1014—1020.
- 9. C. Daicoviciu, Potula, RE, 1953, + 22, 1, col. 1189.
- 10. C. Daicoviciu, Dacia sclavagistă romană (p. 28—34), Din istoria Transilvaniei, București, 1960, 226 p.; ediția a II-a 1961, p. 44—58; ediția a III-a, 1963, p. 44—58.
- 11. C. Daicoviciu, Hadrian Daicoviciu, Ulpia Traiana, București, 1962, 110 p.
- 12. C. Daicoviciu, Dacia liberă și Dacia romană, București, 1964, 79 p.
- 13. C. Daicoviciu, A rabszolgatartó római Dacia, Erdély története, București, 1964, p. 44—58, vezi nr. 10.
- 14. C. Daicoviciu, La Dacie esclavagiste, (p. 35-47), Brève histoire de la Transylvanie, București, 1965, p. 467.
- 15. Misu Davidescu, Monumente istorice din Oltenia, București, 1964, 101 p.
- 16. Emilia Doruţiu, Micia, EAA, IV, 1961, p. 1118.
- 17. Iancu Fischer, Bibliografia clasică românească, 1947—1957 (1), StCl, I, 1950,
- p. 229—246; 1958—1959 (II), StCl, II, 1960, p. 413—430; 1960 (III), StCl, III, 1931, p. 449—461; 1961 (IV), StCl, IV, 1962, p. 367—379; 1962 (V), StCl, V. 1963, p. 375—
- 386; 1963 (VI), StCl, VI, 1964, p. 375—385; 1964 (VII), StCl, VII, 1965, p. 407—417.
- 18. Octavian Floca, Regiunea Hunedoara, Ghid turistic, (Ulpia Traiana), p. 343—359,
- București, 1957, 594 p.
- 19. Vladimir Hanga, [Dacia romană], Istoria statului și dreptului R.P.R., vol. I, 1954, p. 59—93; ediția a II-a, 1956, p. 62—100; ediția a III-a, 1957, p. 86—137.
- 20. Vl. Hanga, [Dacia romană] Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R., 1957, p. 94-139.

⁴ Abrevierile de periodice pot fi găsite la sfîrșitul volumelor apărute din Acta Musei Napocensis.

⁵ Multumim și pe această cale colegilor Adrian A. Rusu, Stelian Mîndruț, Eva Cordoș, toți de la Biblioteca Centrală din Cluj-Napoca, precum și tuturor cercetătorilor care ne-au semnalat diferite lucrări apărute, în special, în străinătate.

- 21. x x x Izvoare privind Istoria României, București, 1964, 791 p.
- 22. Mihail Macrea, Epoca sclavagistă romană (sec. I—III e.n.), Istoria României, 1, 1960, p. 345—396, 417—426, 447—476.
- 23. M. Macrea, Dacia sub stăpînirea romană, Studii, XV, 6, 1962, p. 1399-1409.
- 24. M. Macrea, Dakien unter der römischen Herrschaft (Autoreferat), BCO, 3, 1964, col. 162—163.
- 25. M. Macrea, Porolissum, EAA, VI, 1965, p. 384-386.
- 26. Dionisie M. Pippidi, Les études classiques en Roumanie 1946—1957, Dacia, II, 1958, p. 449—511.
- 27. Vasile Pârvan, Dacia. Civilizațiile străvechi carpato-danubiene, București, 1957,
- 251 p. [Dacia romană] p. 143-176; ediția III, 1958, 235 p. p. 123-154.
- 28. Alexandru Popa, Ion Berciu, Cetatea Alba Iulia, București, 1962, p. 25-29.
- 29. Eminet Rolland, *Drumurile din patria noastră de-a lungul veacurilor*, București, 1959, 64 p. [non vidi].
- 30. Alexandru Rosetti, *Istoria limbii române*, I, București, 1960, 227 p. [Dacia romană, p. 40—44]; ediția III, 1964, p. 40—45.
- 31. Ion I. Russu, Potaissa, EAA, VI, 1965, p. 410-411.
- 32. x x x Tabula Imperii Romani, București, 1965, 23 p.
- 33. Dumitru Tudor, Oltenia romană, ediția a II-a, București, 1958, 530 p.
- 34. D. Tudor, Epoca sclavagistă romană (sec. I—III e.n.), Istoria României, vol. I, 1960, p. 396—417, 426—447.
- 35. D. Tudor, Jidava, EAA, IV, 1961, p. 99-100.
- 36. D. Tudor, Drobeta, București, 1965, 75 p.
- 37. D. Tudor, Romula, EAA, VI, 1965, p. 1024-1025.
- 38. D. Tudor, Sucidava, Collection Latomus, vol. LXXX, Bruxelles, 1965, 140 p.
- 39. D. Tudor, Viața romană în cîmpia romănățeană, AUB, XIV, 1965, p. 23-43.
- 40. Radu Vulpe, Muntenia și Moldova în epoca romană, Istoria României, vol. I, 1960, p. 517—530 = La Valachie et la Basse Moldavie sous les Romains, Dacia, V. 1961, p. 365—393.

II. Istorie

1. Viața economico-socială

- 41. András [Andrei] Bodor, A mezőgazdasági viszonyok alakulása a római Dáciaban, A Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem, 1945—1955, Cluj, 1956, p. 209—222.
- 42. Vasile Canarache, Uneltele agricole pe teritoriul R.P.R. în epoca veche, SCIV, 1, 2, 1950, p. 83-109.
- 43. Von Horațiu Crișan, Un depozit de unelte descoperit la Lechința de Mureș, SCIV, XI, 2, 1960, p. 285—301.
- 44. C. Daicoviciu, Castella Dalmatarum în Dacia, Apulum, IV, 1961, p. 51—60 = Les "Castella Dalmatarum" de Dacia, Dacia, II, 1958, p. 259—266.
- 45. Oct. Floca, Fermă (villa rustica) din epoca sclavagistă rom**a**nă, Materiale, I, 1953, p. 743—754.
- 46. Nicolae Gostar, Vămile Daciei, SCIV, II, 2, 1951, p. 165—181.
- 47. I. J. Russu, Un sclav în serviciul vamal din Dacia, SCIV, IV, 3—4, 1953, p. 784—795.
- 48. I. I. Russu, Sclavul Atticus, contribuții la istoria economică a Daciei, SCI, Cluj, VII, 1—4, 1956, p. 7—13.
- 49. Gheorghe Ștefan, Cu privire la forța de muncă în exploatarea minelor de aur din Dacia, AUB, 1X, 1960, p. 19—29.
- 50. D. Tudor, Despre sclavaj în Dacia inferioară, SCIV, I, 1, 1950, p. 205-212.

- 51. D. Tudor, "Interfecti a latronibus" în inscripțiile din Dacia, SCIV, IV, 3-4, 1953, p. 583-597.
- 52. D. Tudor, Istoria sclavajului în Dacia romană, Bucuresti, 1957, 311 p.
- 53. D. Tudor, Problema colonatului în Dacia romană, SAI, II, 1957, p. 33-38.
- 54. D. Tudor, Sklavenbesitzende Sklaven in römischen Dazien, Studia in Honorem acad. D. Decev, Sofia, 1958, p. 273—278.
- 55. D. Tudor, O nouă inscripție privitoare la sclavii din Dacia, AUB, X, 1961, p. 7-11.
- 53. D. Tudor, Collegium duplariorum, Latomus, XXII, 1963, p. 239-251.
- 57. D. Tudor, Die Frage des Kolonats im römischen Dakien, BCO, & 1964,5, col. 292. Vezi şi nr. 216, 281, 398.

Viaţa politico-administrativă

a) Generale

- 58. Alexandru Bărcăcilă, În jurul monumentului dedicat împăratului Gordian al III-lea de cohors I Sagittariorum la Drobeta, SCIV, VIII, 1—4, 1957, p. 323—332.
- 59. Al. Bărcăcilă, În jurul inscripției cu dedicația coloniei Septimia Drobeta pentru împăratul Caracalla, SCIV, XVI, 4, 1965, p. 803—808.
- 69. Ion Berciu, M. Herennius Faustus Legatus III Daciarum, Apulum, III, 1947—1949, p. 200—208.
- I. Berciu, Al. Popa, Marcus Valerius Maximianus Legatus Augusti Legionis XIII Geminae, SCIV, XII, 1, 1961, p. 93—104.
- 62. I. Berciu, Al. Popa, Exceptores consularis in Dacia, Latomus, XXIII, 2, 1964, p. 302—310.
- 63. Emil Condurachi, La Constituzione Antoniniana e la sua applicazione nell'Impero romano, Dacia, II, 1958, p. 280—316.
- 54. C. Daicoviciu, Așezarea autohtonă de la Apulum, SCIV, I, 1950, p. 226-228.
- 65. C. Daicoviciu, Emil Petrovici, Gh. Stefan, Zur Frage der Entstehung der fumänischen Sprache und des rumänisches Volkes, NEH, II, 1960, p. 91—134.
- 66. C. Daicoviciu, Dacia Capta, Klio, 3, 1960, p. 174—184.
- 67. C. Daicoviciu, Dumitru Protase, Un nouveau diplôme militaire de Dacia Porolissensis, JRS, 51, 1961, p. 63-70.
- 68. C. Daicoviciu, Dacica, Hommages à A. Grenier, vol. I, Collection Latomus, LVIII, Bruxelles, 1962, p. 462—473.
- 69. C. Daicoviciu, Em. Petrovici, Gh. Ștefan, La formation du peuple romain et sa langue, București, 1963, p. 13—18.
- 70. C. Daicoviciu, D. Protase, Megjegyzések egy Dacia Porolissensis katonai diploma tulajdonásának és eredetéhez, AntTan, 12, 1965, p. 126—130.
- 71. C. Daicoviciu, Einige Probleme der Provinz Dazien während des 3. Jahr-hunderts, StCl, VII, 1965, p. 235—250 [rezumat], p. 486.
- 72. C. Daicoviciu, D. Protase, O diplomă militară din Dacia Porolissensis. Știri noi despre organizarea Daciei romane, ActaMN, 1, 1964, p. 163—180.
- 73. C. Daicoviciu, E Malva la Cioroiul Nou?, ActaMN, II, 1955, p. 654-655.
- 74. C. Daicoviciu, Em. Petrovici, La formation du peuple romain et de sa langue, NEH, III, 1965, p. 41—43.
- 75. István [Ștefan] Ferenczi, A Római Dacia kiterjedésévek vedelmenckéés felosztásának kerdeséhez, Studia, I, 1—2, 1956, p. 153—169 [rezumat limba română p. 241—242] = BCO, 6, 1, 1961, col. 12—14.
- 76. Gr. Florescu, Apulum, Apulum, III 1947—1949, p. 162—169.

- 77. Gr. Florescu, Două documente epigrafice în legătură cu organizarea quasimunicipală a comunelor rurale, SCIV, IX, 2, 1958, p. 337—348.
- 78. N. Gostar, Curia Dacica într-o inscripție din Leptis Magna, OmD, 1960, p. 259—262.
- 79. N. Gostar, Milites decuriones coloniae. Contribuție la istoria decurionatului în Dacia, SCI, 14, Iași, 1963, p. 259—266.
- 80. Filip Horowitz, Situația precară a stăpînirii romane în Dacia și poziția specială a consularului Daciilor ca expresie a acestei situații, SCIV, II, 2, 1951, p. 97—124.
- 81. F. Horowitz, Prezența în Pannonia în vremea lui Gallienus a legiunilor V Macedonica și XIII Gemina și încetarea stăpînirii romane în Dacia, SCIV, VIII, 1—4, 1957, p. 333—338.
- 82. M. Macrea, D. Protase, Tezaurul de monede imperiale de la Geomal și invazia carpilor din anul 242 în Dacia, SCŞ, Cluj, V, 3—4, 1954, p. 495—566.
- 83. M. Macrea, Exercitus Daciae Porolissensis et quelques considerations sur l'organisation de la Dacia Romaine, Dacia, VIII, 1964, p. 145—160.
- 84. Bucur Mitrea, Tezaurul monetar de la Ruși Sibiu și acțiunea carpilor împotriva stăpînirii romane din Dacia în timpul lui Filip Arabul, SCIV, IV, 3—4, 1953, p. 611—640.
- 85. B. Mitrea, Contribuții numismatice la cunoașterea problemei luptei împotriva stăpînirii romane în Dacia, SCIV, V, 3-4, 1954, p. 467-487.
- 86. B. Mitrea, L'incursion des Karpes en Dacie sous le régne de Philippe l'Arabe à la lumière des découvertes de trésors de monnaies, NEH, 1, 1955; [rezumat] BCO, 1, 2, 1956, p. 87—89.
- 87. Constantinescu S. Nicolae Plopsor, Unde a fost Malva?, RevMuz, II, 3, 1965, p. 203—207.
- 88. I. I. Russu, Apulum, Apulum, III, 1947—1949, p. 145—159.
- 89. I. I. Russu, Caerellius Sabinus Legatus Provinciae Raetiae, Apulum, V, 1965, p. 551-556.
- 90. D. Tudor, Colonia Romula într-o nouă inscripție, AUI, I, 1954, p. 293-311.
- 91. D. Tudor, Răscoale și atacuri barbare în Dacia romană, București, 1957, 100 p. 92. D. Tudor, La prétendue guerre de Caracalla contre les Carpes, Latomus, XIX,
- 2, 1960, p. 350-356.
- 93. D. Tudor, Nota su C. Ulp. Pacatus Prastina Messalinus governatore della Mesia Inferiore, Dacia, IV, 1960, p. 523—524.
- 94. D. Tudor, Ordo Augustalium în Dacia romană, SAI, 3, 1961, p. 7—24; Le organizzazioni degli augustales in Dacia, Dacia, VI, 1962, p. 199—214; [rezumat], Ordo Augustalium in römischen Dakien, BCO, IX, 5, 1964, p. 293.
- 95. R. Vulpe, Muntenia și Moldova de Jos în timpul lui Traian în lumina unei noi lecturi a papirusului Hunt, StCl, II, 1960, p. 337—357. Vezi și nr. 113, 398.

b) Autohtoni

- 96. Dumitru Berciu, Lupta băștinașilor din Dacia împotriva cotropitorilor romani, SCIV, II, 2, 1951, p. 73—96.
- 97. A. Bodor, Dacian Slaves and Freedmen in the Roman Empire and the Fate Dacian Prisoners of War, Acta Antiqua Philippopolitana, Sofia, 1963, p. 45—52.
- 98. A. Bodor, Contribuții la problema cuceririi Daciei, ActaMN, I, 1964, p. 137—162.
- 99. C. Daicoviciu. O nouă **mărturie** a dăinuirii elementului dac **sub romani,** StCl, VII, 1985, p. 486 [rezumat].
- 100. Constantin Preda, Tezaurul monetar de la Dîmbău (reg. Stalin) și tulburările pricinuite de daci în anul 143 sub Antonin Piul, SCN, I, 1957, p. 113—132.

- 101. I. I. Russu, Daco-geții în Dacia romană, Sargetia, III, 1956, p. 39-57.
- 102. I. I. Russu, Dacius Appulus. Contribuție la onomastica traco-dacă și illiră, Apulum, IV, 1961, p. 85—95.
- 103. I. I. Russu, Le substrat thraco-dace et illyrien dans la processus de l'ethnogenèse des Roumains, RevRHist, IV, 5, 1965, p. 887—900.

Pentru alte probleme legate de autohtoni, vezi și nr. 224—227, 229, 231—233, 235, 272, 296, 297, 318, 323, 399.

3. Viata militară

- 104. C. Daicoviciu, Eugen Chirilă, S. Kiss, D. Protase, I. I. Russu, Zoltán Székely, Granița de est a Daciei și triburile de la hotarele Daciei, Trei Scaune, SCIV, I, 1, 1950, p. 115—122.
- 105. C. Daicoviciu, O nouă diplomă militară din Dacia, SCIV, IV, 3-4, 1953, p. 541-557 = Ein neues Militardiplom aus Dazien, Dacia, I, 1957, p. 191-203.
- 106. C. Daicoviciu, D. Protase, À propos du nom et de l'origine du titulaire d'un diplôme militaire de Dacia Porolissensis, Latomus, XXIV, 2, 1965, p. 322-329.
- 107. C. Daicoviciu, Liviu Groza, Diploma militară de la Tibiscum, ActaMN, II, 1965, p. 135—139.
- 108. I. Ferenczi, A tihói római táborról [Despre castrul roman de la Tihǎu], EmlKel, Cluj, 1957, p. 279—292 [rezumat], BCO, V, 5, 1960, p. 274—275.
- 109. I. Ferenczi, Contribuții la problema limesului de vest al Daciei (partea 1), SCIV, X, 2, 1959, p. 337—354.
- 110. Gr. Florescu, Problema castrelor romane de la Mălăiești, Drajna de Sus și Pietroasa, OmD, 1960, p. 225-232.
- 111. Gr. Florescu, Drobeta. Il castro, FA, XV, 1963, p. 406.
- 112. Radu Florescu, Descoperiri noi de la Drobeta și reformele militare din a doua jumătate a secolului al III-lea e.n., RevMuz, II, 1965, p. 435—436.
- 113. R. Florescu, Problema originilor bazilicii creștine și principia fazei tirzii a castrului Drobeta, Apulum, V, 1965, p. 572—590.
- 114. N. Gostar, Legio I Minervia in estul Daciei, AUI, 11, 1965, p. 1-8.
- 115. M. Macrea, Cumidava, Ephemerides Instituti Archaeologici Bulgarici, Sofia, XVI, 1950, p. 61-69.
- 116. M. Macrea, Apărarea graniței de vest și nord-est a Daciei pe timpul împăratului Caracalla, SCIV, VIII, 1—4, 1957, p. 215—252.
- 117. M. Macrea, Garnizoanele Cohortei VIII Raetorum, OmD, 1960, p. 339-352.
- 118. M. Macrea, Mircea Rusu, La necropoli dacica a incinerazione. Il limes porolissensis. L'anfiteatro romano, FA, XV, 1963, p. 412.
- 119. M. Macrea, Vasile Lucăcel, E. Chirilă, Constantin Pop, Castrul roman de la Buciumi, RevMuz, II, 1965, p. 434.
- 120. Marius Moga, P. Duka, I. Puscas, V. Vasiu, Traiul populației daco-romane și barbare la granița de vest a Daciei, SCIV, I, 1, 1950, p. 131—135.
- 121. M. Moga, Berzobis. Il castro, FA, XVI, 1964, p. 423.
- 122. Al. Popa, Un diploma militare frammentario da Apulum, FA, XVII, 1965, p. 322—323.
- 123. D. Protase, Le coorthi Hispanorum milliaria e I Ubiorum in Dacia, Dacia, VI, 1962, p. 505-508.
- 124. D. Protase, Orhei. Scavi in un castro romano, FA, XIV, 1962, p. 385.
- 125. D. Protase, Călugăreni. Precisazioni su un castro del limes nord orientale della Dacia, FA, XVI, 1962, p. 423; Jad. Scoperte di un nuovo castro, FA, XVI, 1964, p. 428.

- 126. D. Protase, Descoperiri recente la castrul roman de la Gherla [rezumat], StCl, VII, 1965, p. 490.
- 127. l. I. Russu, Diploma militară română din Gilău, Materiale, II, 1956, p. 703—713.
- 128. I. I. Russu, Castrul si garnizoana de la Buciumi, SCIV, X, 2, 1959, p. 305-320.
- 129. I. I. Russu, Două fragmente de diplome militare din Apulum, Apulum, IV, 1961, p. 119-125.
- 130. Z. Székely, Olteni. Intorno a un castro romano, FA, XIV, 1932, p. 285.
- 131. Z. Székely, Sărățeni. Il castro romano, FA, XIV, 1962, p. 389.
- 132. D. Tudor, Considerații asupra unor cercetări arheologice făcute pe limes transalutanus, SCIV, VI, 1-2, 1955, p. 87-99.
- 133. D. Tudor, La Cohors I Lingorum en Dacie, Hommages à A. Grenier, vol. II, Collection Latomus, LVIII, Bruxelles, 1962, p. 1523—1530.
- 134. D. Tudor, Pedites singulares a Buridava, Dacia, VIII, 1964, p. 345-352.
- 135. D. Tudor, Slaveni. Il castro e l'abitato romano, FA, XVII, 1965, p. 463-464.
- 136. D. Tudor, Castra Daciae Inferioris (VIII), Apulum, V, 1965, p. 233-257.
- Vezi și nr. 58, 61, 67, 70, 72, 75, 81, 83, 241, 246, 251, 254, 258, 259, 262, 264, 271, 273, 274, 276, 277, 295, 298, 299, 313, 318.

4. Viața spirituală

a) Lingvistică

- 137. N. Gostar, Numele antic al așezării de la Răcari, SCIV, V, 3—4, 1954, p. 607—610. 138. Haralambie Mihăescu, Cîteva observații asupra limbii latine din provinciile dunărene ale imperiului roman, SCL, X, 1, 1959, p. 77—99 = Quelques remarques sur le latin des provinces danubienes de l'Empire romain, Recuieil d'Etudes romanes publiés à l'occasion du IXe Congrès international de linguistique romane à Lisabonne, București, 1959, p. 145—166.
- 139. H. Mihāescu, Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman, București, 1960, 327 p.
- 140. I. I. Russu, Nume de localități în tabletele cerate din Dacia, CL, IV. 2, 1957, p. 243—250 = Les noms de localités dans les tablettes cirées de Dacie, RRL, IV. 2, 1959, p. 161—168.
- 140. I. Russu, Nume de rîuri din vestul Daciei, CL, 2, 1957, p. 251-256.
- 142. Sorin Stati, La langue des inscriptions latines de Dacie et de Scythie Mineure, StCl, III, 1961, p. 143-146.
- 143. S. Stati, Limba latină în inscripțiile din Dacia și Scythia Minor, București, 1961, 163 p.
- Vezi și nr. 65, 69, 74, 102, 103, 354.

b) Artă

- 144. A. B. Basorelief de marmură descoperit pe malul Oltului, MO, XV, 1963. p. 134—135.
- 145. I. Berciu, Mozaicurile romane de la Apulum Contribuții la studiul mozaicurilor din Dacia, Apulum, IV, 1961, p. 151—158.
- 146. A. Bodor, Un nou monument funerar de la Gilău înfățișind banchetul funebru, $\bigcirc mD$, 1960, p. 41—54.
- 147. G. Bordenache, Correnti d'arte e riflessi d'ambiante su alcuni ritratti del Museo nazionale di antichità, Dacia, II, 1958, p. 266—280.
- 148. G. Bordenache, Domna Placida, StCl, VII, 1965, p. 315-318.

- 149. H. Daicoviciu, Osservazioni intorno alla Colonna Traiana, Dacia, III, 1959, p. 311-323.
- 150. H. Daicoviciu, Diana de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, OmD, 1960, p. 131-140.
- 151. H. Daicoviciu, Un monument funerar din Dacia Superioară, Omagiu lui P. Constantinescu Iași, București, 1965, p. 101—108.
- 152. Oct. Floca, Un monument sculptural de l'empereur Trajan Decius, Latomus, XXIV, 1965, p. 353-358; RevMuz, 1965, p. 430 (rezumat).
- 153. Gr. Florescu, Contributions à l'éclaircisment du problème du médaillon dans l'art greco-romain, Hommages à W. Deonna, Collection Latomus, XXVII, Bruxelles, 1957, p. 200—205.
- 154. Gr. Florescu, Deux tablettes nouvelles des cavaliers danubiens, Hommages à L. Hermann, Bruxelles, 1960, p. 369—373.
- 155. R. Florescu, Sur le type architectonique du Palais des Augustales de Sarmizegetusa, Acta Antiqua Philippopolitana, Sofia, 1964, p. 95—104.
- 156. N. Gostar Lucia David, O gemă gnostică în Muzeul de istorie din Cluj, ActMuz, 1956, p. 135—138.
- 157. Mihai Gramatopol, Imperial cameos from second century, StCl, VI, 1964, p. 179—184.
- 158. M. Gramatopol, L'Apothèose de Julien l'Apostat et de Flavia Helena sur le grand camée de Roumanie, Latomus, XXIV, 4, 1965, p. 870—885.
- 159. Minerva Horhath, Un tip rar de medalion roman funerar, Apulum, IV, 1961, p. 276—280.
- 160. M. Horhath, Relief cu Diana, RevMuz, II, 1965, p. 431.
- 161. Grigore Ionescu, Arhitectura pe teritoriul Dacici în timpul stăpînirii romane, Istoria arhitecturii în România, vol. I, București, 1963, p. 35—42.
- 162. Lector, Talismane gnostice din secolul III în Transilvania, GB, 19, 8-9, 1960, p. 670-671.
- 163. Nicolae Lupu, Ein Briefwechsel aus der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts über einige archäologische Denkmäler in Siebenbürgen, FVL, 3, 1960, p. 165—171.
- 164. C. Pop Zaharia Milea, Monumente sculpturale din Dacia romană în legătură cu cultul lui Liber Pater, ActaMN, II, 1965, p. 195—208.
- 165. D. Protase, Un nou tip de medalion funerar în Dacia, SCIV, XI, 2, 1960, p. 323-334.
- 166. D. Protase, Formes particulières de l'art romain provincial en Dacie, StCl, III, 1961, p. 133—142.
- 167. D. Protase, Noi monumente sculpturale romane din nordul Daciei, Apulum, IV, 1961, p. 127—143.
- 168. D. Tudor, Religiöse Denkmäler aus Drobeta, Serta Kazaroviana, Serdicae, 1950, p. 159—163.
- 169. D. Tudor, Une nouvelle tablette des cavaliers danubiens découverte à Sucidava, Hommages à L. Hermann, Bruxelles, 1960, p. 739—744.
- 170. D. Tudor, Şapte pietre gravate romane descoperite la Celei și Orlea, SCN, 111, 1960, p. 375—382.
- 171. D. Tudor, Nuovi monumenti sui Cavalieri danubiani, Dacia, IV, 1960, p. 333—362.
- 172. D. Tudor, Un nou monument al cavalerilor danubicni descoperit la Apulum, OmD, 1960, p. 519—524.
- 173. D. Tudor, O camee din sticlă descoperită la Apulum, Apulum, IV, 1961, p. 274—276; (Autoreferat), BCO, 3, 1963, p. 158.

- 174. D. Tudor, Les constructions publiques de la Dacie romaine d'après les inscriptions, Latomus, XXIII, 2, 1964, p. 271—301.
- 175. D. Tudor, Sculpturi antice din Muzeul de Istorie a Orașului București, Apulum, V, 1965, p. 563—571.
- 376. D. Tudor, Templul și statuetele romane de la Cioroiul Nou, Omagiu lui P. Constantinescu Iași, București, 1965, p. 109—115.
- 177. Lucia Teposu David, Un nou abraxas de la Porolissum, SCIV, X, 2, 1959, p. 463—468.
- 178. L. Teposu David, Mitul lui Marsyas pe o gemă descoperită la Porolissum, SCIV, XI, 2, 1960, p. 411—417.
- 179. L. David, Gemele și camecle din Muzeul arheologic din Cluj, OmD, 1960, p. 525--534.
- 180. L. T. David, Geme antice în Muzeul Regional Zalău, ProblMuz, 1960, p. 225—229.
- 181. L. T. David, O gemă de la Micia cu reprezentarea lui Harpocrate, SCIV, XV, 2, 1964, p. 257—264.
- 182. L. T. David, Teracote reprezentind pe Venus, ActaMN, I, 1964, p. 473—476. 183. L. David, Colecția de geme a Muzeului Brukenthal din Sibiu, StCom, 12, 1965, p. 83—120.
- 184. Andrei Zrinyi, Materiale în legătură cu cultul lui Mithra în Muzeul regional din Tg.-Mureș, RevMuz, 1965, p. 431—432.

Vezi și nr. 176, 336, 340.

c) Religie

- 185. I. Bereiu, Altare dedicato a Minerva Augusti dagli exceptores consulares rinvenuto ad Apulum, FA, XVII, 1965, p. 443.
- 186. A. Bodor, Adalékok a hely elenu fennmaradásának kezdéséhez a rómaikori Dáciaban: a Liber és a Libera Kultusz, Studia, 4, 1960, sp. 25—58 = Der Liber und Libera Kult. Ein Beitrag zur Fortdauer der bodenständigen Bevölkerung in römerzeitlichen Dazien, Dacia, VII, 1963, p. 211—239.
  - 187. Oct. Floca, O zeitate orientală Jupiter Erapolitanus la Micia, Materiale, I, 1953, p. 773—784.
  - 188. N. Gostar, Men Aneiketos in a bi-lingual inscription from Dacia, Dacia, IV, 1960, p. 519—522.
  - 189. N. Gostar, Cultele autohtone în Dacia romană, AIIA, Iași, II, 1963, p. 237—254.
  - 190. M. Macrea, Le culte de Sabazius en Dacie, Dacia, III, 1959, p. 325-339.
  - 191. M. Macrea, Cultul lui Sabasius la Apulum și în Dacia, Apulum, IV, 1961, p. 61—84.
  - 192. Al. Popa, Serapis Esculap și Hygia pe un tipar de la Apulum, SCIV, X, 2, 1959, p. 469—473.
  - 193. Al. Popa, O tablă votivă închinată zeului Mitras, OmD, 1960, p. 443-446.
  - 194. Al. Popa, O nouă inscripție închinată zeiței Isis la Apulum, SCIV, XIII, 1, 1962, p. 147—153.
  - 195. Al. Popa, Altare anepigrafe dedicato ad Artemide rinvenuto ad Apulum, FA, XVII, 1965, p. 438.
  - 196. Al. Popa, Nouvelles données concernant les cultes de Men et Jupiter Ammon dans le Dacie superieure, Latomus, XXIV, 3, 1965, p. 550—564.
  - 197. Ea. A. Roman, Cultul cavalerilor danubieni, ST, XVII, 1965, p. 450-460.
  - 198. I. I. Russu, Materiale arheologice paleocrestine din Transitvania, ST, X, 5—6, 1958, p. 311—340.

- 199. Corneliu Sîrbu, Noutăți din regiunea Olteniei, privind istoria religiilor, MO, XV, 3-4, 1963, p. 224-235.
- 200. D. Tudor, Discussioni intorno al culto dei cavalieri danubiani, Dacia. V. 1961, p. 317-343.
- 201. D. Tudor, Jupiter Dolichenus în Dacia Inferior, Apulum, IV, 1961, p. 145—150. 202. D. Tudor, Der Kult der donauländischen Reiter, Das Altertum, VIII, 1962, p. 234—243.
- Vezi și nr. 147, 150, 153, 156, 160, 162—164, 168—172, 176, 178—184, 213, 317, 320, 325—326, 334.

d) Medicină — învățămînt

- 203. Valeriu L. Bologa, Samuil Izsak, Aspecte din trecutul medical al patriei noastre de la comuna primitivă pînă la clasicii medicinei românești [epoca romană], Contribuții la istoria medicinei în R.P.R., București, 1957, p. 15—30.
- 204. V. Bologa, Gutti (biberoane) romane din sticlă, OmD, 1960, p. 55-60.
- 205. V. Bologa, Über einige hellenistische Elemente in der Medizin des Oberen Daziens, XVIIe Congr. Intern. d'Hist. de la Medicine, Athènes, 1960, vol. I, p. 531-540.
- 206. V. Bologa, Vasile Manoliu, Medizin-Historisches aus dem römischen Dazien, Sudhoffs Archiv für Geschichte der Medizin und Naturwissenschaften, 1964, Bd. 48, p. 289—298.
- 207 C. Maximilian, Date antropologice asupra cranillor de la Drobeta, sec. II e.n., ProblAntr, IV, 1959, p. 65-78.
- 208. * * *, Medicina în timpul stăpînirii romane, Istoria Medicinei, București, 1963, p. 164—169.
- 209. Olga Necrasov, D. Botezatu, Die antropologische Characterisierung des bei Klein Probst (Proștea Mică) gefundenen aus dem 3. Jahrhundert unserer Zeitrechnung stammenden Skeletts, FVL, 5, 1961, p. 163—168.
- 210. M. Rusu, Esculap reprezentat pe vase terra sigillata romane găsite în Dacia, Istoria Medicinii Românești și Universale, București, 1962, p. 53—59.
- 211. I. G. Russa, D. Protase, M. Șerban, M. Motioc, T. Farkas, Studiul antropologic la oseminte dintr-un cimitir dacic (sec. II—III e.n.), Morfologia normală și patologică, 3, 1959, p. 223—229.
- 212. I. G. Russu, M. Macrea, M. Şerban, M. Motioc, Schelet roman din secolul al II-lea, SCA, I, 1, 1964, p. 50-56.
- 213. I. I. Russu, Aesculapius, Contribuții la preistoria medicinei, Istoria Medicinei, Studii și Cercetări, București, 1957, p. 9—24.
- 214. D. Tudor, Educația și învățămîntul în perioada sclavagistă din Scythia Minor și Dacia romană, Revista de pedagogie, XII, 5, 1963, p. 76—88. Vezi și nr. 192, 320.

e) Rit funerar

- 215. I. Berciu, Due singolari tombe romane, FA, XVII, 1965, p. 145.
- 216. Oct. Floca, Villa rustica și necropola daco-romană de la Cincis, ActaMN, II, 1965, p. 163—194.
- 217. N. Lupu, Istoricul cercetărilor necropolei de la Cașolț Sibiu, SCŞ, Cluj, VI, 3-4, 1955, p. 97-126.
- 218. N. Lupu, Ein Körpergrab aus dem 3. Jahrhundert bei Kleinprobstdorf (Proștea Mică), FVL, 5, 1961, p. 153—163.

- 219. M. Macrea, D. Berciu, Santierul arheologic de la Casolt și Arpașul de Sus, SCIV, VI, 3-4, 1955, p. 581-626.
- 220. M. Macrea, Şantierul arheologic Caşolt Arpaşul de Sus, Materiale, IV, 1957, p. 119—154.
- 221. M. Macrea, Eugen Dobroiu, N. Lupu, Şantierul arheologic Caşolţ—Calbor, Materiale, V. 1959, p. 404—417.
- 222. M. Macrea, Santierul arheologic Casolt Boita, Materiale, VI, 1960, p. 407-443.
- 223. Iuliu Paul, Metoda de săpare a tumulilor în necropola de la Cașolt, Buletinul cercurilor stiințifice studențești, 1955—1956, p. 291—298.
- 224. D. Protase Ion Țigăra, Săpăturile de la Soporul de Cîmpie, Materiale, V, 1959, p. 425—434.
- 225. D. Protase I. Țigăra, Șantierul arheologic Soporul de Cimpie, Materiale, VI, 1960, p. 383—395.
- 226. D. Protase, Soporul de Cimpie, Scavi in una necropoli dacica a incinerazione, FA, XIII, 1960, p. 367.
- 227. D. Protase, Cimitirul de la Soporul de Cîmpie și importanța lui pentru problema persistenței băstinașilor în Dacia romană, OmD, p. 455—466.
- 228. D. Protase, Santierul arheologic Alba-Iulia, Materiale, VI, 1960, p. 397—405. 229. D. Protase, Nicolae Vlassa, Săpăturile de la Lechința de Mureș și Cipău, Materiale, VI, 1960, p. 445—452.
- 230. D. Protasc, Săpăturile de la Alba-Iulia, Materiale, VII, 1961, p. 407-410.
- 231. D. Protase, Santierul arheologic Soporul de Cîmpie, Materiale, VII, 1961, p. 423-430; ibidem, Materiale, VIII, 1962, p. 527-536.
- 232. [Rezumat], FA, XIV, 1962, p. 389; FA, XVI, 1964, p. 434.
- 233. D. Protase, Considérations sur les rites funeraires des daces, Dacia, VI, 1962, p. 173-197.
- 234. D. Protase, Iacobeni. Necropoli dacica a incinerazione, FA, XVI, 1964, p. 428. 235. I. Țigăra, Un cimitir de incinerație din sec. III—IV e.n. la Soporul de Cimpie, ActMuz, 1955, p. 107—115.
- 236. I. Țigăra, Necropola de la Potaissa, ProblMuz, 1960, p. 195—213. Vezi si nr. 247, 249, 305.

III. Arheologie

1. Cercetări

- 237. A. D. Alexandrescu, N. Constantinescu, Săpăturile de salvare de pe dealul Sprenghi [material roman], Materiale, VI, 1960, p. 667—678.
- 238. D. Berciu, Eugen Comsa, Săpăturile de la Balta Verde și Gogoșu, Materiale, II, 1956, p. 251-490, [p. 400-402].
- 239. I. Berciu, Descoperiri arheologice la Apulum, Apulum, III, 1947—1949, p. 180—199.
- 240. I. Berciu, Al. Popa, Apulum Ritrovamenti, FA, XVI, 1964, p. 421.
- 241. Expectatus Bujor, Şantierul arheologic Bumbeşti, Materiale, II, 1959, p. 419—423; [rezumat] FA, XIII, 1960, p. 358.
- 242. Em. Condurachi, Descopertri arheologice in R.P.R., Bucuresti, 1960, 72 p., p. 23—45.
- 243. Em. Condurachi, L'archeologie roumaine au XXe siècle, București, 1963, 104 p. p. 77—79; idem, limba engleză, București, 1964, 103 p., p. 74—76,
- 244. Em. Condurachi, Vingt années de recherches archéologiques en Roumanie, 1944—1964, RevRHist, III, 3, 1964, p. 425—442; = Dacia, VIII, 1964, p. 5—37.

- 245. P. Constantinescu Iași, Realizările istoriografiei române între anii 1945—1955, Societatea de științe istorice și filologice, București, 1955, 50 p., p. 18—22.
- 246. I. H. Crisan, Santierul arheologic Turda, Materiale, VII, 1961, p. 431-439.
- 247. I. H. Crisan, Săpături și sondaje în valea mijlocie a Mureșului (Lechința, Cristești, Războieni Cetate), ActaMN, II, 1965, p. 39—76.
- 248. * * * Cronica săpăturilor arheologice ale muzeelor, 1964, RevMuz, III, 1, 1966, p. 88—91.
- 249. C. Daicoviciu Alexandru Ferenczi, Așezările dacice din Munții Orăștiei, București, 1961, 116 p., p. 73—109 [epocă romană].
- 250. C. Daicoviciu, Unele aspecte ale activității arheologice și de cercetare în domeniul istoriei vechi a R.P.R., Analele Româno-Sovietice, 3, 1955, p. 73—94.
- 251. C. Daicoviciu, N. Gostar, H. Daicoviciu, Şantierul arheologic Grădiștea Muncelului Costești, Materiale, VI, 1960, p. 330—358, p. 350—353 [castru].
- 252. Ștefan Dănilă, Descoperiri arheologice în raionul Bistrița, ProblMuz, 1960, p. 151—168.
- 253. Géza Ferenczi, I. Ferenczi, Régészet-helyrajzi kutatások a Nagy-Küküllö völgyének felső részében 1955—1956, Studia, III, 2, 1958, p. 15—35.
- 254. G. Ferenczi, I. Ferenczi, Săpăturile de salvare de la Sinpaul, Materiale, VII, 1931, p. 401—405.
- 255. I. Ferenczi, A Csiki-medence települései az ókorban, Csiki Muzeum közleményei, III, 1957, p. 53-73.
- 256. I. Ferenczi, Régészet-helyrajzi kutatások Kolozsvárott és környékén (I), Studia, 6, 2, 1962, p. 31—58.
- 257. Oct. Floca, Săpăturile arheologice din jud. Hunedoara, Studii, II, 1, 1949, p. 198—110.
- 258. Gr. Florescu, E. Bujor, Ana Matrusenco, Săpăturile de salvare de la Bumbești, Materiale, IV, 1957, p. 103—118.
- 259. Gr. Florescu, E. Bujor, Săpăturile arheologice de la Mălăiești, SCIV, VI, 4955, p. 271—279.
- 260. Ioan Glodariu, Sarmizegetusa dacică în timpul stăpînirii romane, ActaMN, II, 1965, p. 119—132.
- 261. Kurt Horedt, Săpăturile arheologice din sudul Transilvaniei, Studii, II, 1, 1949, p. 142—144.
- 262. K. Horedt, St. Ferenczi, N. Liu, V. Mirea, M. Rusu, Pătrunderea și așczarca slavilor în Transilvania, SCIV, I, 1, 1950, p. 123-130 [castru].
- 263. K. Horedt, Şantierul aşezări slave în regiunile Mureș și Cluj, SCIV, 111, 1952, p. 310—348 [cpocă romană].
- 234. K. Horodt, Cercetări arheologice din regiunea Hoghiz, Ugra și Teiuș, Materiale, I, 1953, p. 785—815.
- 135. K. Horedt, E. Chirilă, Nicolae Lascu, Attila Palkó, I. I. Russu, M. Rusu, Iudita Winkler, Şantierul Moreşti, SCIV, IV, 1—2, 1953, p. 275—311.
- 266. K. Horedt, Şantierul arheologic Morești, SCIV, VI, 3-4, 1955, p. 643-685.
- 237. K. Horedt, Die befestigte Ansiedlung von Morești und ihre frühgeschichtliche Bedeutung, Dacia, I, 1957, p. 298—308.
- 268. K. Horedt, Z. Székely, Ștefan Molnár, Săpăturile de la Porumbenii Mici, Materiale, VIII, 1962, p. 633—641.
- 269. N. Lupu, Săpăturile de la Boița, Materiale, VII, 1961, p. 411—422.
- 270. M. Macrea, Săpăturile arheologice de la Mehadia, Studii, II, 1, 1949, p. 139—141.

- 271. M. Macrea, L. Buzdugan, G. Ferenczi, K. Horedt, I. Popescu, I. I. Russu, Despre rezultatele cercetărilor întreprinse de șantierul arheologic Sf. Gheorghe Brețcu, SCIV, II, 1, 1951, p. 285—311.
- 272. M. Macrea, Les daces à l'epoque romaine à la lumière des recentes fouilles archéologiques, Dacia, I, 1957, p. 205—220.
- 273. M. Macrea, M. Rusu, I. Winkler, Santierul arheologic Gilău, Materiale, V, 1959, p. 453—460.
- 274. M. Macrea, Scavi e rinvenimenti nel 1958 a Porolissum Moigrad, FA, XIII, 1960, p. 365—366.
- 275. M. Macrea, D. Protase, Şantierul arheologic Alba-Iulia și împrejurimi, Materiale, 1959, p. 435—452.
- 276. M. Macrea, D. Protase, M. Rusu, Şantierul arheologic Porolissum, Materiale, VII, 1961, p. 362—390.
- 277. M. Macrea, M. Rusu, Ioan Mitrofan, Şantierul arheologic Porolissum, Materiale, VIII, 1962, p. 485—504.
- 278. M. Macrea, I. H. Crișan, Două decenii de cercetări arheologice și studii de istorie veche la Cluj 1944—1964, ActaMN, I, 1964, p. 307—368.
- 279. M. Macrea, Cercetările privind epoca romană în Transilvania de la început pină în zilele noastre, ActaMN, II, 1965, p. 141—162.
- 280. I. Mitrofan, Contribuții la cunoașterea orașului Napoca, ActaMN, I, 1964, p. 197—214.
- 280 a. I. Mitrofan, Așezarea daco-romană de la Noșlac, RevMuz, II. 1965, p. 436. 280 b. I. Mitrofan, Cercetări arheologice pe teritoriul comunei Hăpria, Apulum, V. 1955, p. 93—103.
- 280 c. I. Mitrofan, Descoperiri arheologice la Cluj și împrejurimi, ActaMN, II, 1965, p. 657—636.
- 281. M. Moga, Ramna, centro romano di produzione ceramica. Villa rustica, FA, XVI, 1964, p. 432.
- 282. M. Moga, Tibiscum, RevMuz, II, 1965, p. 433.
- 233. Cornel Muller, Cercetări arheologice la Smida Veche, Apulum, V, 1965, p. 53—539.
- 484 Al. Popa, Colecția muzeală Sabin Olca din Cib sat r. Alba, Apulum, IV, 1961, p. 269—274.
- 285. Dorin Popescu, N. Covaciu, V. Popescu, I. Pușcaș, Săpăturile de la Cristești, SCIV, II, 1, 1951, p. 279—285.
- 286. D. Popescu, Cercetări arheologice în Transilvania, Materiale, II, 1956, p. 153—195.
- 287. D. Popescu, Vladimir Dumitrescu, Les fouilles archéologiques dans la République Populaire Roumaine en 1956, Dacia, I, 1957, p. 337—343.
- 288. D. Popescu, Les fouilles... en 1957 (II), Dacia, II, 1958, p. 479—491; (III), Dacia, III, 1959, p. 587—601; (IV), Dacia, IV, 1960, p. 577—586; (V), Dacia, V, 1961, p. 567—581; (VI), Dacia, VI, 1962, p. 515—532; (VII), Dacia, VII, 1963, p. 569—585; (VIII), Dacia, VIII, 1964, p. 385—407.
- 289. D. Popescu, Les fouilles archéologiques de 1964 en Roumanie (IX), Dacia, IX, 1965, p. 469—488.
- 290. D. Popescu, VI. Dumitrescu, Săpăturile arheologice din R.P.R. în anul 1956, SCIV, VIII, 1—4, 1957, p. 353—362.
- 291. D. Popescu, Săpăturile... anul 1957 (II), SCIV, IX, 1, 1958, p. 141—149; (III), SCIV, X, 1, 1959, p. 145—156; (IV), SCIV, XI, 1, 1960, p. 182—188; (V), SCIV, XII,

- 1. 1961, p. 133—144; (VI), SCIV, XIII, 1, 1962, p. 201—215; (VII), SCIV, XIV, 2, 1963, p. 451—466; (VIII), SCIV, XV, 4, 1964, p. 551—557; (IX), SCIV, XVI, 3, 1965, p. 587—604.
- 292. D. Popescu, Săpăturile arheologice din anul 1963 efectuate în colaborare de către Academia R.P.R. și muzee (II), RevMuz, II, 2, 1965, p. 183—186.
- 293. D. Protase, Materiale arheologice romane în Muzeul din Năsăud, ActMuz, 1956, p. 132-134.
- 294. D. Protase, Cercetările arheologice din 1953 în cetatea de la Alba-Iulia, SCŞ, Cluj, VII, 1—4, 1956, p. 15—43.
- 295. D. Protase, Descoperiri arheologice la Gherla, ProblMuz, 1964, p. 177-181.
- 296. D. Protase, Obreja. Centro rurale dacico dell'epoca della occupazione romana, FA, XVI, 1964, p. 430.
- 297. D. Protase, La permanence des daces en Dacie romaine telle qu'elle résulte de l'archéologie, RevRHist, III, 2, 1964, p. 193—212.
- 298. D. Protase, Castrul roman de la Călugăreni, ActaMN, II, 1965, p. 209—214.
- 299. M. Rusu, Cercetări arheologice la Gilău, Materiale, II, 1956, p. 687-716.
- 300. I. I. Russu, Descoperiri și achiziții ale Muzeului raional din Turda, ActMuz, 1955, p. 100—106.
- 301. Z. Székely, Raport despre cercetările arheologice executate de Muzeul regional din Sf. Gheorghe între anii 1945—1955, Almanah Sf. Gheorghe, 1955, p. 7—47.
- 302. Z. Székely, Raport preliminar asupra sondajelor executate de Muzeul regional din Sf. Gheorghe în anul 1956, Materiale, V, 1959, p. 231—245.
- 303. Z. Székely, Săpăturile arheologice de la Porumbenii Mici, Materiale, VI, 1960, p. 523—530; idem, Materiale, VIII, 1962, p. 25—33.
- 304. Z. Székely, Sondajele executate de Muzeul regional din Sf. Gheorghe, Materiale, VIII, 1962, p. 325-340.
- 305. D. Tudor, Sucidava (IV), Materiale, I, 1953, p. 693-742; idem, FA, XIII, 1960, p. 405; FA, XV, 1963, p. 415; FA, XVI, 1964, p. 434.
- 306. D. Tudor, E. Bujor, A. Matrusenco, Sucidava (V), Materiale, VII, 1961, p. 473—494.
- 307. D. Tudor, Săpăturile arheologice de la Cioroiul Nou, Materiale, VIII, 1962, p. 547—554; idem, FA, XV, 1963, p. 405; FA, XVI, 1964, p. 425.
- 308. D. Tudor, E. Bujor, Sucidava (VI), Materiale, VIII, 1962, p. 555-565.
- 309. D. Tudor, Buridava romana, FA, XVII, 1965, p. 447-448.
- 310. D. Tudor, La fortificazione delle città romane della Dacia nel sec. III dell'e.n., Historia, XIX, 3, 1965, p. 368—380.
- 311. D. Tudor, E. Comsa, E. Bujor, Petre Diaconu, N. Constantinescu, Cercetări arheologice în zona viitorului lac de acumulare al hidrocentralei "Porțile de Fier", SCIV, XVI, 2, 1965, p. 394—407.
- 312. I. Țigăra, Cercetări și descoperiri ale Muzeului raional Turda, ActMuz, 1956, p. 86—99.
- 313. N. Vlassa Șt. Dănilă, Săpăturile arheologice de la Sărățel, Materiale, VIII, 1962, p. 341—347.
- 314. N. Vlassa, Cercetări arheologice în regiunile Mureș Autonomă Maghiară și Cluj, ActaMN, II, 1965, p. 19—38.
- Vezi și nr. 45, 136, 216—226, 228—232, 234—236.

2. Material

a) Ceramică

- 315. Closca L. Băluță, Opaițele romane de la Apulum (I), Apulum, IV, 1961, p. 189—220; idem, (II), Apulum, V, 1965, p. 277—295.
- 316. Smaranda Comănescu, O figurină ecvestră descoperită la Celei, SCIV, XVI. 4. 1965, p. 797-802.
- 317. Al. Popa, Două tipare de lut dedicate lui Serapius și Ceres, StCom, 12, 1965, p. 231—236.
- 318. D. Protase, Olăria dacică din castrul roman de la Orheiul Bistriței, ProblMuz, 1960, p. 188—194.
- 319. D. Protase, Șt. Dănilă, Un cuptor roman de ars cărămizi la Orheiul Bistriței, Apulum, V, 1965, p. 557—561.
- 320. M. Rusu, Esculap reprezentat pe vase terra sigillata romane găsite în Dacia, Istoria Medicinei Românești și Universale, București, 1962, p. 53—59.
- 321. I. Winkler, Pușculițe de bani "loculi" din Dacia romană, Apulum, V, 1965, p. 103—215.

Vezi și nr. 192, 280, 286, 364, 377.

b) Metale

- 322. I. Berciu, Cremaiera de la Pianul de Jos, StCom, 12, 1965, p. 223-230.
- 323. I. H. Crisan, Le trésor d'Ațel et ses relations balkano-danubiennes, Dacia, III, 1959, p. 353-367.
- 324. D. Tudor, Le dépôt de miroirs de verre doublé de plomb trouvé à Sucidava, Dacia, III, 1959, p. 415—433; FA, XIII, 1960, p. 352. Vezi și nr. 43, 377.
  - c) Sticlă

Vezi nr. 173, 204.

IV. Epigrafie

- 225. I. Berciu, Al. Popa, Juppiter Cimestenus à Apulum, Latonus, XXII, 1963, p. 68-73.
- 326. I. Berciu, Al. Popa, IOM Dolichenus et Dea Syria Magna Caelestis à Apulum, Latomus, XXIII, 1964, p. 473—482.
- 327. I. Berciu, Al. Popa, Monumente epigrafice din Apulum, Apulum, V, 1965, p. 167-202.
- 328. A. Bodor, Napoca a feliratattok tükrében, EmlKel, 1957, p. 78—111.
- 329. Paul I. Cernovodeanu, Călătoria lui Pierre Lescalopier în Țara Românească și Transilvania la 1574, SMIM, 4, 1960, p. 433-463 [passim].
- 330. I. H. Crișan, Două inscripții inedite din Apulum, SCIV, V, 3-4, 1954, p. 603-605.
- 331. I. H. Crișan, Fragment de altar din marmură, Apulum, IV, 1961, p. 283-285.
- 332. C. Daicoviciu, Contributi alla storia della Dacia romana alla luce degli ultimi tre lustri di studi epigrafici in Romania, Atti del III Congresso Internazionale di epigrafia greca e latina, Roma, 1959, p. 183—197.
- 333. E. Doruțiu, Despre unele inscripții latine din MNA recent publicate, SCIV, XIII, 1, 1962, p. 133—139.

- 334. G. Ferenczi, I. Ferenczi, Un altare dedicato a Giove e a Giunnone, FA, XVI, 1964, p. 418.
- 335. G. Ferenczi, I. Ferenczi, Un nou monument epigrafic de la Sinpaul, RevMuz, II, 1965, p. 432—433.
- 336. Oct. Floca, Citeva monumente epigrafice și sculpturale din epoca sclavagistă romană, Materiale, I, 1957, p. 755—772.
- 337. Gr. Florescu, O inscripție inedită din fosta colecție a prof. dr. Fr. Rainer, SCIV, VI, 1—2, 1955, p. 331—332.
- 338. Gr. Florescu, Cu privire la lectura unor inscripții de la Turnu Severin, SCIV, IX, 2, 1958, p. 421—424.
- 339. I. Glodariu, Un altar votiv roman în Muzeul de istorie Cluj, ActaMN, II, 1965, p. 667—668.
- 340. N. Gostar, Inscripții și monumente din Germisara, Sargetia, III, 1956, p. 56-99.
- 341. N. Gostar, Studii epigrafice, Materiale, II, 1956, p. 625—643; [rezumat] BCO, 1958 [non vidi].
- 342. N. Gostar, Două inscripții mezerziene, AUI, IV, 1956, p. 31-48.
- 343. N. Gostar, Inscripțiile de pe lucernele din Dacia romană, ArhMold, I, 1961, p. 149-211.
- 344. N. Gostar, Două inscripții inedite din Dacia, SCIV, XIII, 1, 1962, p. 125-131.
- 345. N. Gostar, Populația palmireniană din Tibiscum în lumina monumentelor epigrafice, ArhMold, II—III, 1964, p. 299—309.
- 346. M. Macrea, Inscripții de la Porolissum în Muzeul raional Zalău, ActMuz, 1956, p. 101—117.
- 347. D. M. Pippidi, Un corpu, des inscriptions grecques et latines de Roumanie, Klio, 51, 1959, p. 285—286.
- 348. D. M. Pippidi, Dezvoltarea studiilor de epigrafie greacă și latină, Studii, 15, 6, 1962, p. 377—388.
- 349. D. Protase, Două inscripții latine inedite de la Ilișua, Materiale, IV, 1957, p. 319—323.
- 350. Dionisie Radu, Materiale epigrafice din Muzeul regional Alba-Iulia, Apulum, IV, 1961, p. 97—118.
- 351. I. I. Russu, Epitaful sclavului Scaurianus, SCIV, VI, 3-4, 1955, p. 883-888.
- 352. I. I. Russu, Materiale epigrafice in Muzeul raional Dej, ActMuz, 1956, p. 118—133.
- 353. I. Russu, Un raport epigrafic de la Mihăileni, EmlKel, 1957, p. 532-541.
- 354. I. I. Russu, Thracica (V), Dacia, II, 1958, p. 463-466.
- 355. I. I. Russu, Inscripții din Dacia, Materiale, VI, 1960, p. 871—895.
- 356. I. I. Russu, Istoricul Zamosius și informațiile sale despre Clujul antic, ProblMuz, 1960, p. 213—224.
- 357. I. I. Russu, Note epigrafice (V), SCIV, XI, 2, 1960, p. 405-410.
- 358. I. I. Russu, Aportul lui Ștefan Moldovan la epigrafia Daciei, SCIV, XIV, 2, 1963, p. 441—450.
- 359. I. I. Russu, Materiale epigrafice din estul Daciei, ActaMN, I, 1964, p. 181-196.
- 360. I. I. Russu, Note epigrafice (VII), ActaMN, I, 1964, p. 477—483.
- 361. I. J. Russu, Z. Milea, Materiale epigrafice și sculpturale în Muzeul raional Turda, ProblMuz, 1964, p. 14—31.
- 362. I. I. Russu, Inscripții grecești din Dacia, StCom, 12, 1965, p. 47-81.

- 363. I. I. Russu, Note epigrafice (VI), StCom, 12, 1965, p. 205-211.
- 364. I. I. Russu, Inscriptiones tegularum legionis XIII Geminae, Apulum, V, 1965, p. 217—232.
- 365. Z. Székely, Materiale epigrafice din estul Transilvaniei, SCIV, XIV, 1, 1963, p. 163—166
- 366. D. Tudor, O inscripție romană în ruinele cetății Suceava, SCŞ, Iași, IV, 1-4, 1953, p. 489-495.
- 367. D. Tudor, Piatră funerară romană descoperită în Banat, AUB, 9, 1957, p. 9—14; = Inscrizione funeraria romana scoperta nel Banat, Latomus, XVII, 1958, 2, p. 355—359.
- 368. D. Tudor, Inscripții romane inedite din Oltenia și Dobrogea, Materiale, II, 1956, p. 565—623.
- 369. D. Tudor, Comunicări epigrafice (I), SCIV, XIII, 1, 1962, p. 115-123.
- 370. D. Tudor, Comunicări epigrafice (II), SCIV, XVI, I, 1985, p. 177-189.
- 371. D. Tudor, Comunicări epigrafice (III), SCIV, XVI, 2, 1965, p. 357-372.
- 372. Volker Wollmann, Două inscripții romane din Munții Apuseni, Apulum, V, 1965, p. 591-595.
- 373. Enea Zefleanu, Note epigrafice din Apulum, Apulum, III, 1947—1949, p. 170—179.
- Vezi și nr. 47, 48, 50—52, 55, 56, 58—62, 67, 70, 72, 76—78, 80, 87, 89, 94, 105—107, 113, 117, 122—123, 125, 129, 133, 134, 137, 140, 142—143, 185, 187—191, 193, 194, 196, 198—199, 201, 300.

V. Numismatică

- 374. Al. Bărcăcilă, Monede la cetatea medievală a Severinului, SCN, I, 1957, p. 173—188.
- 375. Al. Bărcăcilă, Tezaurul de monede romane de la* Sisești, reg. Craiova, SCN, 1, 1957, p. 413—416.
- 376. Al. Bărcăcilă, Cîteva monede și două iconițe de la Ostrovu Mare și Gogoșu, SCN, I, 1957, p. 419—423.
- 377. Al. Bărcăcilă, Monede, podoabe de metal și fragmente cerumice de la termele Drubetei și cimitirul medieval suprapus, Materiale, V, 1959, p. 769—794.
- 378. E. Chirilă, Tezaurul de monede romane imperiale de la Lujerdiu, SCN, III, 1960, p. 405—432.
- 379. G. Ferenczi, I. Ferenczi, Recente acquisto di una collezione di monete imperiali romani di bronzo e di argento, FA, XVI, 1964, p. 418.
- 380. Octavian Iliescu, Despre tezaurele monetare și viața economică în secolele III—IV pe teritoriul țării noastre, Studii, V, 2, 1952, p. 178—186.
- 381. Oct. Iliescu, Insemnări privitoare la descoperiri monetare, SCN, I, 1957, p. 461—466.
- 382. Oct. Iliescu, Creșterea colecțiilor, Caiet selectiv editat de Biblioteca Academiei R.S.R., București, 8, 1963, p. 330—334 [non vidi]; ibidem, nr. 10, 1964, p. 315—318 [non vidi].
- 382 a. Costin C. Kirițescu, Monedele în circulație în orinduirea sclavagistă, Sistemul bănesc al leului și precursorii lui, București, 1964, 423 p. [p. 45—57].
- 383. B. Mitrea, Cu privire la tezaurul monetar de la Flăminda—Cremenari, SCN, I, 1957, p. 407—410.

- 384. B. Mitrea, Descoperirile recente de monede antice pe teritoriul R.P.R. (I), SCIV, IX, 1, 1958, p. 150—156; idem (II), SCIV, X, 1, 1959, p. 156—160; idem, (III), SCIV, XI, 1, 1960, p. 189—194 [rezumat] BCO. 8, 6, 1963, p. 327—328; idem, (IV), SCIV, XII, 1, 1961, p. 144—153 [rezumat] BCO, 9, 1, p. 13—14; idem, (V), SCIV, XIII, 1, 1962, p. 215—223 [rezumat] FA, XVI, 1964, p. 236; idem, (VI), SCIV, XIV, 2, 1963, p. 466—474 [rezumate] BCO, 103, 1965, p. 132—134, FA, XVII, 1965, p. 58; idem, (VII), SCIV, XV, 4, 1964, p. 568—580; idem, (VIII), SCIV, XVI, 3, 1965, p. 596—622.
- 385. B. Mitrea, Découvertes récentes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine (I), Dacia, II, 1958, p. 1958, p. 493—498; idem (II), Dacia, III, 1959, p. 603—605; idem (III), Dacia, IV, 1960, p. 587—591; idem (IV), Dacia, V, 1961, p. 583—593; idem (V), Dacia, VI, 1962, p. 533—541; idem (VI), Dacia, VII, 1963, p. 589—593; idem (VII), Dacia, VIII, 1964, p. 371—384; idem (VIII), Dacia, IX, 1965, p. 489—501.
- 383. B. Mitrea, Cincisprezece ani de activitate numismatică în R.P.R., SCN, III. 1960, p. 603—618.
- 387. B. Mitrea, Monete romane imperiale scoperte in Romania, FA, XIII, 1960, p. 255. 388. B. Mitrea, Concerning a corpus of roman monetary discoveries intra et extra Fines Imperii Romani Repertae, Dacia, VI, 1962, p. 509—515=Per un Corpus di ripostigli di monete romane, Atti del Congresso internazionale di numismatica, Roma, 1965, vol. II, p. 443—448.
- 389. B. Mitrea, Numismatische Forschungen und Münzfunde in der Rumänischen Volksrepublik in den Jahren 1944 bis 1957, Numismatische Literatur Osteuropas und des Balkans, Graz, 2, 1963, p. 28—41.
- 390. I. Molnar, I. Winkler, Tezaurul de monede romane de la Sălășeni, ActaMN, II, 1965, p. 269—294.
- 391. Gheorghe Popilian, Noi tezaure romane imperiale descoperite în Oltenia, Rev. Muz, 1965, p. 435.
- 392. C. Preda, Pe marginea unor descoperiri monetare recente, SCN, II, 1958, p. 379-401.
- 393. C. Preda, Alte descoperiri monetare, SCN, II, 1958, p. 465-467.
- 394. C. Preda, Descoperirea de la Birca, FA, XVI, 1964, p. 418.
- 395. C. Preda, Nota, SCIV, XVI, 1, 1965, p. 207—208.
- 396. D. Protase, Tezaurul de monede imperiale romane de la Nires (r. Dej, reg. Cluj), SCN, I, 1957, p. 149—172.
- 397. D. Protase, Tezaurizarea antoninianului în Dacia, SCN, II, 1958, p. 253-268.
- 398. D. Protase, Les trésors monétaires de la Dacie romaine. Leur signification sociale-economique et ethno-politique, Atti del Congresso internazionale di numismatica, Roma, 1965, vol. II, p. 423—432.
- 399. D. Protase, La permanence des Daces en Dacie romaine telle qu'elle résulte de la numismatique, RevRHist, IV, 2, 1965, p. 207—220.
- 400. D. Protase, A. Zrinyi, Tezaurul de monede imperiale de la Cristești pe Mureș, ActaMN, II, 1965, p. 257—268.
- 401. Z. Székely, Monede din așczarea romană de la Cristești, SCN, II, 1958, p. 469—473.
- 402. Z. Székely, Noi descoperiri monetare de pe teritoriul Regiunii Mureș Autonome Maghiare, SCN, III, 1960, p. 555-53.
- 403. I. Tigăra, Un mic tezaur monetar găsit la Bicaz, SCN, II, 1958, 468-490.
- 404. I. Tigăra, Descoperiri monetare de pe teritoriul orașului Turda, SCN, III, 1960, p. 547—553.

- 405. H. Tintea, C. Kovacs, Compoziția chimică a unor monede de argint din antichitate, ActaMN, I, 1964, p. 469—472.
- 406. I. Winkler, Descoperiri monetare antice în Transilvania, SCN, II, 1958, p. 401-402.
- 407. I. Winkler, Despre activitatea numismatică a lui Michael Pap Szathmári (1737—1812), SCN, III, 1960, p. 433—447.
- 408. I. Winkler, Note despre colecția monetară a lui Dâniel Lészay, SCN, III, 1960, p. 451—463.
- 409. I. Winkler, Considerații cu privire la valoarea antoninianului, OmD, 1960, p. 557—573.
- 410. I. Winkler, Der Münzumlauf in Apulum, Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, Gesellschafts- und Sprachwissenschaftliche Reihe, XI, 1962, p. 617—623.
- 411. I. Winkler, Kemény József éremgyűjteménye és numizmatikai érdeklődése, NumK, LXII—LXIII, 1963—1964, p. 59—72.
- 412. I. Winkler, Despre circulația monetară la Porolissum, ActaMN, I, 1964, p. 215--224.
- 413. J. Winkler, Circulația monetară la Apulum, ActaMN, II, 1965, p. 215—254.
- 414. I. Winkler, Personificarea Daciei pe monedele romane imperiale, StCl, VII, 1965, p. 225—234.
- Vezi și nr. 82, 84-86, 100, 321.

VI. Recenzii, prezentări de carte, adnotări

- 415. Gheorghe Alexe, ST, 6, 1931, p. 439. / M. Macrea, Le culte de Sabazius en Dacie, III. 1959, p. 325-339.
- 416. I. Berciu, SCIV, 1, 1961, p. 170. / D. Tudor, La prétendue guerre de Caracalla contre les carpes, Latomus, XIX, 2, 1960, p. 350—356.
- 417. Ștefan Cuciureanu, SCȘ, Iași Filologie, XII, 1, 1961, p. 109—112. / H. Mihăescu. Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului Roman, București, 1960, 327 p. 418. C. Dajcoviciu, ActaMN, II, 1965, p. 651—653. / Tabula Imperii Romani, București, 1965, 23 p.
- 419. Gr. Florescu, SCIV, X, 1, 1955, p. 203. / N. Gostar, L. David, O gemă gnostică în Muzeul de istorie din Cluj, ActMuz, 1956, p. 135—138.
- 420. Gr. Florescu, SCIV, X. 1, 1959, p. 203. / I. I. Russu, Materiale epigrafice in Muzeul raional Dej, ActMuz, 1956, p. 118—131.
- 421. Vl. Hanga, Studia, ser. Jurisprudentia, Cluj, 1934, p. 151. / D. Tudor, Istoria sclavajului în Dacia romană, București, 1957, 311 p.
- 422. Maria Iliescu, Revista de filologic romanică și germanică, VII, 1, 1963, p. 151—
- 156. / S. Stati, Limba latină în inscripțiile din Dacia și Scythia Minor, București, 1961, 163 p.
- 423. I. Ioneseu, MO, XIII, 1—4, 1961, p. 254—258. / H. Mihäeseu, Limba...
- 424. I. Ionescu, MO, XIV, 1—2, 1962, p. 126—128. / S. Stati, Limba latină...
- 425. H. Mihaescu, SCL, 13, 1, 1962, p. 85—86. / S. Stati, Limba latina...
- 426. Ilie D. Negoiță, *Ortodoxia*, XV, 2, 1963, p. 273—274. / C. Daicoviciu, H. Daicoviciu, *Ulpia Traiana*, București, 1962, 110 p.
- 427. S. Ottescu, RESEE, I, 1963, 1-2, p. 197-198. / H. Mihaescu, Limba...
- 428. D. Protase, SCN, II, 1958, p. 490—491. / B. Mitrea, Tezaurul monetar de la Rusi—Sibiu și acțiunea carpilor împotriva stăpinirii romane din Dacia în timpul lui Filip Arabul, SCIV, 3—4, 1953, p. 611—640.

NOTE SI DISCUT!I

- 429. D. Protase, SCIV, XVI, 1, p. 205-207. / C. Preda, Tezaurul monetar de la Dim-bău..., SCN, I, 1957, p. 113-131.
- 430. Ioan I. Rămureanu, Ortodoxia, XI, 2, 1959, p. 304—309. / D. Tudor, Oltenia romană, 1958, 530 p.
- 431. I. I. Rămureanu, Ortodoxia, XIII, 2, 1961, p. 446—452. / H. Mihăescu, Limba... 432. M. Rusenescu, RevRHist, IV, 4, 1965, p. 882—883. / D. Tudor, Drobeta, București, 1965. 75 p.
- 433. I. I. Russu, SCIV, XIII, 2, 1962, p. 467—471. / N. Gostar, Inscripțiile de pe lucernele din Dacia romană, ArhMold, I, 1961, p. 149—207.
- 434. I. I. Russu, CL, VI, 1961, p. 443-452. / S. Stati, Limba latină...
- 435. S. Stati, SCL, XI, 4, 1960, p. 957—963. / H. Mihăescu, Limba ...
- 436. Emilian Vasilescu, ST, XV, 3-4, 1964, p. 252. / D. Tudor, Ordo Augustalium în Dacia romană, SAI, III, 1961, p. 7-24.

SORIN COCIȘ — ADELA PAKI